

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента

Ферт Ольги Григорівни

на дисертацію **Нагорної Олени Василівни**

**«Формування технологічної культури майбутніх фахівців
інклюзивних навчальних закладів»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – «Корекційна педагогіка»

Ратифікація Україною Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та низки інших важливих міжнародних документів привертає особливу увагу до питання повноцінного включення дітей з особливими освітніми потребами до усіх сфер життя суспільства.

Інклюзивна освіта, згідно з основними положеннями Конвенції, є пріоритетним напрямом розвитку людини і повинна забезпечуватись на усіх рівнях протягом цілого життя. Ці тенденції відповідають основним пріоритетам формування освітньої політики в Україні, зокрема Концепції Нової української школи.

Безумовною складовою успіху впровадження інклюзивного навчання є відповідно підготовані педагогічні працівники, які сповідують комплексний підхід до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами на умовах партнерської взаємодії і продуктивної співпраці як з фахівцями навчального закладу, так і з батьками.

Отже, проблема розвитку технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів є нагальною у сучасних умовах формування інклюзивної освітньої політики в Україні, адже, лише гармонійна, асертивна особистість, педагог нової генерації може успішно вирішувати ті нагальні завдання, що стоять сьогодні перед освітньою галуззю.

Зважаючи на це, дисертаційне дослідження Нагорної О. В. є актуальним для теорії спеціальної освіти, практики інклюзивного навчання та процесу підготовки і перепідготовки педагогічних працівників.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (310 найменувань, з них 15 – іноземною мовою), додатків.

Об'єкт, предмет і мета дослідження відносяться до проблематики спеціальності 13.00.03.

У вступі дисертації чітко обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито його теоретико-методологічну основу, визначено наукову новизну,

теоретичну значущість і практичне значення результатів дослідження, наведено відомості про впровадження результатів та їх апробацію та ін.

Кожен розділ дисертації несе своє змістове навантаження і є логічною, невід'ємною складовою всієї роботи.

Зокрема, у першому розділі дисертації «Науково-методичні засади формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів» автор проаналізувала вітчизняну і зарубіжну психолого-педагогічну літературу, визначила наукові підходи та принципи до вивчення феномена «технологічна культура», виокремила ключову дефініцію дослідження «автентична модель інклюзії»; теоретично обґрунтувала і визначила зміст конструкту «технологічна культура майбутніх фахівців ІНЗ як автентичних моделей інклюзії»; розробила концептуально-прогностичну модель формування технологічної культури означених фахівців.

У другому розділі «Дослідження стану сформованості технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів» обґрунтовано та розроблено методику експериментального дослідження; виявлено особливості розвитку компонентів технологічної культури, визначено рівні її сформованості у майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів.

У третьому розділі «Експериментальна методика формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів» виокремлено організаційно-методичні умови, теоретично обґрунтовано, розроблено, репрезентовано за допомогою алгоритмічно-інформаційної моделі та перевірено ефективність методики формування технологічної культури майбутніх фахівців ІНЗ.

Варто відзначити продумане та чітке визначення методологічних засад, обґрунтування основних напрямів і завдань формувального етапу дослідження, що спрямоване на перевірку ефективності використання авторської методики. Підґрунтям такої перевірки були відповідні теоретичні підходи (діяльнісний, особистісно орієнтований та ін.).

Щодо висновків, то вони логічно підсумовують результати дисертаційної роботи і свідчать про досягнення мети, реалізацію завдань, розуміння можливих перспектив подальшого розроблення проблеми.

Достовірність й обґрунтованість висновків і наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечується логікою викладення матеріалу, різноманітністю опрацьованої джерельної бази і, безперечно, результатами експериментального дослідження.

Аналіз дисертації Нагорної О. В. засвідчує наявність наукової новизни, зокрема: теоретично обґрунтовано і визначено зміст конструкту «технологічна культура майбутніх фахівців як автентичних моделей інклюзії», створено

науково аргументовану концептуально-прогностичну модель формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів; науково обґрунтовано і визначено організаційно-методичні умови та принципи формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів та ін.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Нагорної О. В. з позиції відповідності висунутим вимогам, доцільно відзначити цілісність його структури та відповідність методів дослідження поставленій меті.

Авторка продемонструвала фаховість у проведенні експериментального етапу роботи, на високу оцінку заслуговує використання відповідних статистичних методів дослідження, що сприяло досягненню позитивних, достовірних результатів.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації, а висновки і рекомендації широко представлені здобувачкою у публікаціях.

Роботу проілюстровано достатньою кількістю таблиць і рисунків.

Наявні усі підстави вважати, що роботу виконано на належному науковому та організаційному рівнях, а важливими її характеристиками є самостійність і завершеність.

Водночас, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Нагорної О. В., видається за доцільне висловити окремі зауваження і побажання:

1. У першому розділі варто було б підсилити теоретичний аналіз положеннями, що розкривають особливості побудови освітнього процесу у закладі з інклюзивною формою навчання, як у вітчизняній системі освіти, так і у зарубіжній практиці.

2. У концептуально-структурній прогностичній моделі формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів (р. 1, рис. 1.1. с. 59) доцільно було виокремити технології співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами як окремий елемент, адже відповідна взаємодія з родиною є ключовим компонентом успішного навчально-виховного процесу таких дітей, що, до речі, успішно відображено в авторській методиці.

3. Експериментальну методику формування компонентів технологічної культури, розраховану на студентів 4-го курсу спеціальності «Спеціальна освіта» (с. 142–154), яка є безумовно ефективною, що підтверджується результатами формувального експерименту, варто було б додатково підсилити заняттями з розвитку асертивності.

4. В авторефераті добре було б дещо повніше розкрити зміст авторської експериментальної методики формування технологічної культури

майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів, що досить повно розкрито в дисертації.

5. Список літературних джерел видається достатнім, втім представлений здебільшого працями вітчизняних авторів. Варто було б ширше використати напрацювання зарубіжних дослідників, адже міжнародний досвід є дуже цінним у контексті обраної проблеми.

Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Нагорної О. В., яке є завершеною науковою працею з відповідним поєднанням теоретичної та експериментальної науково-дослідної роботи.

Дисертаційне дослідження Нагорної О. В. характеризується обґрунтованістю положень та висновків. У дисертації окреслено подальші перспективи дослідження проблеми, наголошено на важливості підвищення рівня технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів.

Отже, дисертаційна робота Нагорної Олени Василівни на тему «Формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів» виконана на достатньому науковому рівні і повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Нагорна Олена Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – «Корекційна педагогіка».

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри спеціальної освіти
та соціальної роботи факультету педагогічної
освіти Львівського національного університету
імені Івана Франка

Ферт О. Г.

